

Vesna ČUČIĆ

Za Dubrovačku republiku ugovor sa Francuskom potpisala je i potvrdila svojim pečatima vlastela: Luka Bona, Palo Gozze, Orsat Giorgi, Orsat Ragnina i Lukša Sorgo. U njemu su u dvanaest točaka određena prava Francuza u Dubrovniku i Dubrovačana u Francuskoj.

Revolucionarna vlada je poslala novu vjerodajnicu dotadašnjem konzulu u Dubrovniku Desrivauxu, tada građaninu Bruereu. A diplomatski predstavnik Republike u Francuskoj Francesco Favi među zadnjim je diplomatima napustio Pariz.

Kad su se odnosi Direktorija i Europe vratili u normalu, i Favi se vratio u Pariz na dužnost otpravnika poslova za Dubrovačku republiku. Na njegov nagovor Republika je uspostavila diplomatske odnose s Francuskom, upotrijebivši u svojim dopisima novu građansku frazeologiju. U siječnju 1797. godine dubrovački Senat mu je novo poslao vjerodajnicu imenujući ga otpravnikom poslova. Na tom mjestu Favi je ostao do lipnja 1805.

U turskoj odjeći

Čini se da Francuskoj nije bio dovoljan samo službeni predstavnik u Dubrovniku, pa je slala i tajne agente. Tako se u Dubrovniku u studenom 1804. pojavio poljski knez Aleksander Sapieha,

Dubrovačka diplomacija uoči pada Republike (2)

Knez kao tajni agent

Čini se da Francuskoj nije bio dovoljan samo službeni predstavnik u Dubrovniku, pa je slala i tajne agente, među kojima je bio i poljski knez Aleksander Sapieha

Dubrovnik: Na meti i dvostrukih agenata

Posljednji francuski konzul

Francuska je 2. ožujka 1772. imenovala svog posljednjeg konzula u Dubrovačkoj republici, Francuza Charles-Rene Bruere-Desrivauxa (1736-1817).

Kao profesionalni diplomat, u 36. godini, stigao je on u Dubrovnik u kolovozu 1772. godine iz Nizozemske, gdje je bio na dužnosti konzula i otpravnika poslova. Desrivaux je u Dubrovnik doveo i svog malodobnog sina Marca, budućeg francuskog konzula u Travniku (od 1793. do 1797) i poznatog pjesnika na hrvatskom jeziku.

Marc je pomagao ocu u konzularnim poslovima. Od dolaska pa do smrti 3. kolovoza 1817. Charles-Rene je bez prekida živio u Dubrovniku. Za vrijeme Francuske revolucije, Republike i Napoleona konzul Desrivaux, rodom plemić, počeo se potpisivati s "građanin", uzevši isključivo drugi dio svoga prezimena, Bruere, kako bi dokazao da je raskrstio s plemićkim porijeklom. I dalje je obnašao konzularno-diplomatske poslove za Francusku.

ksander Sapieha, vjerojatno francuski tajni agent. U Dubrovniku je Sapieha promotrio političko stanje, pa je o tome dosta podataka iznio u svojim putopisima.

Iz Pariza, gdje je ostavio ženu s dvoje djece, doputovao je

s austrijskom putovnicom. Putovao je preko Venecije, Trsta, Sušaka, Kvarnerskih otoka, Zadra, Knina i duž turske granice sve do Imotskog i Neretve, a od tamo kroz tursko područje u Mostar. Za Sapieha je austrijski tajni agent, zagre-

Oslobodjenje će iz knjige Vesne Čučić POSLJEDNJA KRIZA DUBROVAČKE REPUBLIKE, u nekoliko nastavaka, objaviti poglavlje „Dubrovačka diplomacija uoči pada Republike“.

Knjiga je objavljena u izdanju Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Zavoda za povijesne znanosti u Dubrovniku i Matice Hrvatske - Dubrovnik

bački kanonik Vinko Vlatković, rekao: "U potpunosti je imao osobine francuskog tajnog agenta. Imao je otmjenu francuski odgoj, a govorio je i njemački, poljski, ruski, grčki, talijanski i francuski."

U Dubrovnik je stigao u turskoj odjeći. Bio je u dobrim odnosima s ruskim konzulom u Dubrovniku Fontonom, što bi moglo potvrditi pretpostavku da je bio i ruski tajni agent, a neko je vrijeme živio kod Toma Basseglia.

U svojim zabilješkama Sapieha napominje da "Austrija odavna s pohleptom gleda na teritorij Dubrovačke republike, jer bi joj trebao iz dva razloga: jedan je da bi se mogla spojiti Dalmacija s Bokom, a drugi je da bi se moglo lakše djelovati na katolike u Bosni. Sama Dalmacija bez Bosne ne vrijedi joj mnogo."

Za Rusiju, pak, Sapieha primjećuje da "kao što je Austrija preko Dubrovnika težila za Bosnom, tako je isto Rusija težila za Crnom Gorom. (...) Engleska i Francuska idu samo za trgovačkim interesima", pa zaključuje da će Republika vrlo skoro propasti.

Nakon pada Venecije promijenio se i položaj Dubrovnika,

jer je njezinom propašću nestalo dotadašnje ravnoteže u Jadranu. Već 19. listopada 1797, dva dana nakon pada Venecije, po naredbi Napoleonomovoj, koji se nije zadovoljio samo prosvjedom prema Austriji u svezi s njezinim pretenzijama na Dubrovnik, francuski viceadmiral Paul Francois Brueys usidrio je eskadru od šest većih brodova i jedne fregate ispred Koločepa i tu ostao do kraja mjeseca.

Pismo zahvale

Brueys je zatražio svečanu audijenciju, pa su ga primili knez i Malo vijeće. Tom prilikom Brueys je, u ime Napoleona i po njegovoj uputi, zamolio Dubrovniku nezavisnost, na što je Senat u pismu od 23. listopada odgovorio da se nada da im neće trebati zaštita Francuske, jer da već uživaju zaštitu Visoke porte. Izjava o jamstvu nezavisnosti Dubrovačke republike ipak je bila vrlo značajna, pa joj je Senat dao čak i veliki publicitet, a o njoj je obavijestio i sve svoje predstavnike u inozemstvu.

Preko svoga konzula u Livornu poslao je obavijest o Napoleonovu odnosu prema Dubro-

PSIHOPATOLOGIJA MOĆI

Tragom knjige politologa Seada Husića (3)

Od agresivnog narcisa do paranoika

Kako se Milošević oslobađao svojih mentora • Tuđmanova opsjednutost očevim samoubistvom

Mile LASTIĆ

U jednom drugom razgovoru (za Radio Multikulti) dr. Sead Husić je pojasnio kako je pokušao pronaći sve izvore koji bi ga kritički približili Aliji Izetbegoviću, te da mu ne pada na pamet da ga brani, pogotovo ne politiku SDA, ali jednostavno nije našao elemente koji bi Izetbegovića (dis)kvalificirali kao fundamentalistu.

Možda će ih netko drugi naći, ne isključuje takvu mogućnost dr. Husić, što kao znanstvenik i mora da čini. Što se tiče Islamske deklaracije, poznatog spisa Alije Izetbegovića, dr. Husić je kazao da je zbog tog spisa protiv Izetbegovića i vođen sudski proces 1983, ali je spis, u krajnjem,

„pisao neki drugi mladi čovjek, u drugim okolnostima...“

Agresivni vođa

Recenzija DW-autora Klaus Dahmanna je loše urađena, ustvrdio je Husić, te ističe:

„Dahmann navodi da ja pišem kako su samoubistva Miloševićevih roditelja dovela kod njega do pojave psihoze-narcizma, „propraćene agresivnom željom za ubijanjem i razaranjem“. To nije sasvim tačno. Ne, Milošević nije imao psihozu, ali jeste bio agresivni narcis, koji je sigurno imao borderlajnov sindrom (čuveni Otto Kernberg je radio mnogo na tome).

Takvi ljudi na prvi pogled liče na velike talente, sposobni su da stvaraju prijateljstva i sugerišu

Naslovna strana knjige

da su lojalni, prilagođavaju se okolnostima i u stanju su da manipulišu drugim osobama. Ali, na

drugoj strani, oni nikad nemaju čvrste drugove, veze. Ako im je potrebno da se otarase tih osoba oni to vrlo brzo, nemilosrdno urade. Sjetimo se samo njegovog druga, mentora Ivana Stambolića! Ljudi kao Milošević, borderlajn-karakter, nisu u stanju da osnivaju dugoročne planove, strategije, da misle, a što bi političarima bilo važno, recimo u decenijama, ne, on je uvijek tražio brzo zadovoljavanje svoje želje za tim da bude voljen, naravno ne u onom ozbiljnom smislu, nego u onom da dobije svoje momente ljubavi, naklonost masa, da dobije osjećaj svoje moći, sposobnosti...“

Husić dalje navodi:

„Kao ovisnici od droge tražio je uvijek samo brzu sljedeću dozu emocija, poklonjenih njemu

kao vodi! Borderlajn-karakter se prilagođava društvu i društvenim mislima. Ako društvo traži mir i ljubav, borderlajn-političar će to i da pokuša da ostvari. Ako društvo traži rat, ubijanje, borderlajner će im to dati, jer on dobiva za to ljubav. Sjetimo se: dok je bio iza Stambolića, bio je Jugosloven, kritikovao Memorandum SANU-a, kad je postao vođa, onda je okrenuo ploču. On nije bio nacionalista, to njega nije bilo interesovalo, on je jednostavno tražio temu koja najbolje uspijeva.“

Prekranje povijesti

U vezi sa drugim antijunakom Franjom Tuđmanom, dr. Husić ima također potrebu da pojasni nepreciznosti u recenziji DW-a:

Pariz: Ugovorom sa Dubrovačkom republikom bila su određena prava Francuza u Dubrovniku i Dubrovčana u Francuskoj vačkoj republici u firentinsku Gazzettu. A Napoleonu je poslao pismo zahvale, na koje ovaj put nije dobio odgovora. Generalu Bonaparti je bilo važno da paralizira moguće austrijske akcije u Dubrovačkoj republici.

Sljedeći posjet francuskih ratnih brodova nije bio onako bezazlen kao Brueysov. Po miru u Campoformiju Francuzi su, između ostalog, dobili Jonske otoke, pa je povjerenik Pierre-Jacques Comeyras tamo trebao organizirati novu upravu, ali Direktorij za to nije imao novca.

U kolovozu 1798. godine Comeyras je s fregatom poslao svog izaslanika Brichea da zatraži od Dubrovnika, za koji se govorilo da je vrlo bogat, zajam u visini od milijun lira (što iznosi isto toliko francuskih franaka) i to u roku od dvadeset četiri sata ili će bombardirati grad i uspostaviti novu revolucionarnu demokratsku vlast.

Uto se pojavio i Comeyras i u pregovorima se stiglo do iznosa od 300.000 turskih groša uz kamatu od četiri odsto, od čega

je Comeyras uzeo odmah 200.000 groša. Dubrovačka je vlada sve do 1807. godine tražila isplatu duga, ali joj je tek vrlo mali dio bio vraćen.

Odnosi sa Austrijom

Dolazak Austrije u Dalmaciji uznemirio je Senat. Dubrovniku je odgovarala propast Venecije, ali nije želio u susjedstvu imati jaku državu kakva je bila Austrija. Zato je odmah po svom diplomatskom običaju odaslao puno ljubaznih poruka u Beč, Zadar i Kotor.

Dubrovčani su imali naznake da je carski general Matija Rukavina kanio kršiti neutralnost dubrovačkog teritorija. Međutim, austrijski predsjednik vlade Thugut, svjestan da je Dubrovačka republika pod turskom zaštitom i da je zadiranje na dubrovački teritorij ujedno diranje u Tursku, upozorio je generala Rukavinu da nipošto ne smije zalaziti na dubrovački teritorij ni pod kojim izgovorom.

Smije intervenirati samo ako ga Senat pozove pismeno s na-

mjerom da uvede red pri pojavi nekih unutarnjih nemira.

Iste godine kad je u Francuskoj državnim udarom od 18 Brumairea (1799) zbačen Direktorij i uspostavljen Konzulat s Bonaparteom kao prvim konzulom, u Dubrovačkoj republici digla se buna u Konavlima, što je ponovo potaklo glasine o austrijskim pretenzijama na Dubrovnik.

Zajam Francuzima 1798. godine, nakon što je Austrija podigla 30 posto pologa dubrovačkog novca iz jedne banke u Beču, doveli su Republiku u teške novčane neprilike.

Stoga je Senat, pod izgovorom da spriječi stalno krijumčarenje soli, 10. svibnja 1799. donio odluku o obaveznoj kupnji državne soli. Svi podanici stariji od četrnaest godina morali su iz javnih skladišta uzeti svake godine pet oka soli po cijeni od šest i 2/3 para.

To je bio neposredni povod za bunu seljaka u Konavlima 1799. godine i manje bune u Župi i na Lastovu.

(U sljedećem broju: Austrija potakla bunu)

narodnooslobodilačkog pokreta /rata. Dok je otac bio živ, pisao je članke i radio sve u svemu na slavi ju-rata protiv fašista. Ali poslije očeve smrti on počinje da se bavi gotovo isključivo hrvatskim pokretom. Pa neprestano dokazuje da su Hrvati doprinijeli u ratu isto koliko i Srbi.

Ostavimo po strani ovdje da li je to tačno ili nije, za nas je ovdje važno samo gledati šta Franjo to radi, kome to on objašnjava, kome to on dokazuje u svojim fazonim knjigama da nije bila greška da nagovori svoga oca, koji je bio simpatizer Mačekove Hrvatske seljačke stranke, da se bori za partizane i šta Tuđman kaže kada piše: *Oče, nikad neću iznevjeriti Tebe i Tvoje ideale...* Tuđman je cijeloga svoga života pokušavao kroz svoj rad, a kad mu se pružila prilika i sa svojom politikom, da se opere od traume da je on lično kriv za samoubistvo svoga oca..."

(KRAJ)

NA DANAŠNJI DAN

1687 - U pobuni janjičara u Carigradu, zbačen s vlasti turski sultan Muhamed IV, a na prijesto došao njegov mladi brat Sulejman III.

1721 - Petar I proglašen carem cijele Rusije.

1755 - Rođena francuska kraljica Marija Antoineta, žena Luja XVI, kćerka austrijske carice Marije Terezije. Omražena u narodu, kojem je poručila: "Ako nemate hljeba, jedite kolače", optužena tokom Francuske revolucije da je tajnim vezama s bečkim dvorom izdala Francusku, pogubljena je na giljotini 1793.

1785 - Lajonel Lakin patentirao u Londonu prvi čamac za spasavanje.

1815 - Rođen engleski matematičar Džordž Bul, osnivač simboličke logike i "Bulove algebre", koja je imala presudan značaj za razvoj komputera.

1860 - U Londonu počela gradnja prve podzemne željeznice na svijetu, koja je završena tri godine kasnije, što je bio početak nove ere željezničkog podzemnog saobraćaja. Zanimljivo je da su za vuču vagona u početku korištene parne lokomotive. Električni pogon uveden je 1890.

1911 - Rođen grčki pjesnik, dobitnik Nobelove nagrade, Odiseus Elitis.

1917 - U Londonu objavljena Balforova deklaracija, dokument koji je dobio naziv po grofu Arturu Džejmsu Balforu, britanskom državljanu i filozofu, tada ministru vanjskih poslova. Balforova deklaracija akt je vlade Velike Britanije kojim je dato obećanje o osnivanju "Židovskog nacionalnog doma", odnosno samostalne države Židova u Palestini.

1938 - Mađarska anektirala južnu Slovačku, priključivši se rasparčavanju Čehoslovačke.

1952 - U Zagrebu počeo Šesti kongres KPJ, koji je zasjedao do 7. novembra. Na prijedlog predsjednika SFR Jugoslavije i KPJ Josipa Broza Tita, na Kongresu je odlučeno da naziv KPJ bude promijenjen u SKJ.

1964 - U Saudijskoj Arabiji smijenjen kralj Saud, a na njegovo mjesto došao princ Fejsal.

1993 - Predsjedništvo Republike BiH izvršilo nova imenovanja u Armiji Republike BiH. Za novog načelnika Glavnog štaba imenovan je Enver Hadžihasanović, za komandanta Trećeg korpusa postavljen je Mehmed Alagić, Četvrtog Sulejman Budaković, a Petog Atif Dudaković. Dužnosti su razriješeni Sefer Halilović, te Arif Pašalić i Ramiz Drekić, na vlastiti zahtjev.

1994 - U eksploziji skladišta nafte u Egiptu poginulo 410 ljudi.

1995 - Vrhovni sud Argentine donio odluku o ekstradiciji nacističkog oficira Eriha Pribeke Italiji.

1997 - Na 49. svjetskoj izložbi inovacija u Nirnbergu, inovatori BiH osvojili tri medalje: po jednu zlatnu, srebrenu i bronzanu.

1999 - Bh. filmski režiser Nenad Dizdarević dobio drugu nagradu na prestižnom evropskom festivalu "Sedmica dokumentarnog filma", koji je održan u Strazburu, za dugometražni dokumentarni film "Četvrti dio mozga".

2001 - Haški tribunal osudio petoricu bosanskih Srba na višegodišnje zatvorske kazne za ubijanje i mučenje bošnjačkih i hrvatskih civila u zarobljeničkim logorima Omarska, Keraterm i Trnopolje kod Prijedora. Bivši policijski rezervista iz Prijedora Zoran Žigić osuđen je na 25 godina zatvora, komandant smjene u logoru Omarska Mlado Radić dobio je kaznu od 20 godina zatvora, dok su Miroslav Kvočka, Dragoljub Prcać i Milojica Kos osuđeni na zatvorske kazne u trajanju od pet do sedam godina.

2003 - Svećenik Kenon V. Džin Robinson imenovan za biskupa američke Episkopalne crkve. On je prvi svećenik koji je javno priznao da je homoseksualac.

2004 - Umro šejk Zajed Ben al Nahajan (90), osnivač i historijski lider Ujedinjenih Arapskih Emirata, koji je tom zemljom vladao od 1971.

(Onasa)

Lukino Viskonti
1906. - Rođen Lukino Viskonti, jedan od najznačajnijih italijanskih filmskih režisera, koji je filmom "Zemlja drhti" (1948) označio početak italijanskog neorealizma ("Bijele noći", "Roko i njegova braća", "Gepard", "Sumrak bogova", "Smrt u Veneciji", "Nevino").

Haile Selasije
1930. - Haile Selasije krunisan za cara Etiopije.

Bernard Šo
1950. - Umro engleski pisac Džordž Bernard Šo, jedan od najduhovitijih ljudi 20. vijeka. Godine 1925. dobio je Nobelovu nagradu za književnost. Najvažnija su mu djela "Candide", "Pigmalion", "Androkles i lav" i "Cezar i Kleopatru".

Džordž Buš
2004. - Na predsjedničkim izborima u SAD-u ponovo izabran republikanac Džordž Buš.

Borba za ideale, a ne moć

U vezi sa Izetbegovićevim autorstvom Islamske deklaracije dr. Husić navodi da je bio nedovoljno precizan. Pišući o trećem antijunaku, koji je po njegovom razumijevanju bio stvarni tragičar posljednje yu i bh. tragedije, on navodi:

„Naravno da je Izetbegović autor Islamske deklaracije, ali sam htio reći da je on bio vrlo mlad kada je to napisao. A drugo, Islamska deklaracija nikako nije bilo opasno ili loše djelo, niti je bila antijugoslovenska... Izetbegović nije bio Gandi, i nije mogao to ni biti, opkoljen, iznevjeren od svijeta, vođa Armije RBiH. Gandi je mogao biti protiv Velike Britanije, koja je demokratska država i ima slobodnu štampu i mora da se pravda narodu. A RS? Mladić? Karadžić? Izetbegović se razlikuje od drugih, Miloševića i Tuđmana, jer nije bio agresivna ličnost, nije vodio politiku s ciljem etničkog čišćenja, on je jedini lider koji je imao i borio se za više ideale, a ne samo za moć. On se borio za pravdu..."

„Ja ne pronalazim isti obrazac ponašanja kod Miloševića i Tuđmana, iako je i Tuđman bio vrlo paranoidni karakter na temelju duboke traume. Ne pišem da nije jasno da li su mu otac i maćeha ubijeni ili je njegov otac izvršio ubistvo i zatim samo-ubistvo, nego je jasno da je Franjin otac bio ubica i samoubica.

Tuđmanova priča, odnosno njegova legenda oko ubistva roditelja od Udbe ili križarskih zavjerenika, sastavni je dio njegove paranoidnosti. I njegovog pođanja da kroz legendu ubistva olakša sam sebi osjećanje krivice za očevu samoubistvo.

Pogledajmo izbliza, Tuđman se bavio historijom jugoslovenskog